

**Antoninus Diana Panormitanus, Clericus Regularis, Doctor
Celeberrimus, Coram S. D. N. Alexandro VII. Episcoporum
Examinator, & Sancti Officij Regni Siciliae Consultor,
Coordinatus, Seu Omnes ...**

Diana, Antonino

Lugduni, M. DC. LXXX.

108. An ad Sacramentum Pœnitentiæ sufficiat attritio de peccatis ob
malum temporale, &c. ubi plura de attritione? Et an attritio ad
Sacramentum Pœnitentiæ sufficiens non debeat esse existimata ...

[urn:nbn:de:hbz:466:1-76393](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-76393)

nia docet Cardinalis Lugo ubi *supr.* n. 140. Grana-
 dus in 3. *part. contrit.* 7. *tr.* 2. *disp.* 8. *sect.* 1. *num.* 5.
 Leander de *Sacram.* tom. 1. *trab.* 5. *disp.* 6. *quest.* 14.
 qui citat Hurtadum, Coninch, Ochagavia, Sua-
 rez, & Llama; quibus adde Tamburinum *opusc. de*
confess. c. 1. §. 4. *num.* 11. Reginaldum tom. 1. *lib.* 8.
num. 4. & Varinum in *serm. Gregor.* *part.* 1. *regul.* 4.
 Josephum Augustinum in *brevi notitia de Sacram.*
num. 57. & tandem Lessius in 3. *part. D. Thom.* 9. 1.
 quid sit *contritio*, *dub.* 5. *num.* 18. sic ait: Dico quin-
 to, an prima species attritionis, cum Sacramento
 sufficiat, non est certum; satis tamen probabile est
 sufficere: tenet Sotus *disp.* 18. 9. 3. *art.* 3. quod intel-
 lige, si malum illud temporale propter quod dolet,
 apprehendatur, tanquam à Deo infligendum, secus
 verò si apprehendatur ut malum merè humanum.
 Probatum exemplo Ninivitarum, quorum peniten-
 tia laudatur à Domino; & tamen timore everfionis
 urbis, & mortis temporalis penitentiam egerunt,
 ergo si quis cum tali penitentia accederet ad Sacra-
 mentum, consequeretur fructum Sacramenti. Con-
 firmatur: quia hic dolor sequitur ex fide providen-
 tia, & Justitia divine, & ex timore Dei tanquam
 ultoris peccatorum. Ita ille. Et tandem hic obiter
 pro consolatione aliquorum apponam verba Patris
 Remigij in *pract. confess.* *tr.* 5. c. 5. §. 14. n. 9. ubi me
 citato sic alicrit: Quando uno se confessus solo de
 peccados ya confessados, no està obligado à hazer
 particular acto de contricion, ò atricion, paro ser
 absuelto; Porque por el mismo caso que repite la
 confession, repite tambien la contricion y dolor de
 los peccados ya confessados. con que se abre puerta
 para foflegar à muchas personas de temerosa con-
 ciencia. que se confiesan à menudo, y de los mil-
 mos peccados, y nunca acaban de ereer, que tienen
 dolor de sus culpas. Finalmente el que se dispuso
 para confessarse y tuvo dolor de sus peccados. no ne-
 cessita de renovarle en la misma confession, porque
 permanece actualmente el dolor quando el peni-
 tente no le retrata.

Sup. hoc in
 Ref. seq. §. 1.
 & in §. 2. &
 3. not. pra-
 terita.

Sup. hoc fu-
 pra in Ref.
 95. §. Idem.
 & in aliis
 ejus not. &
 melius, &
 magis late
 in Ref. 89. &
 in aliis ejus
 annot.

Sup. hoc fu-
 pra in Ref.
 94. & in aliis
 ejus annot.

Sup. hoc fu-
 pra in Ref.
 95. §. Nota
 hic. & in
 aliis ejus
 not.

9. Lo mismo se dize del, que buelve à confessarse
 de otro peccado, en acabando de recibir la absolu-
 tion, y lo suelen assi practicar los confessores;
 quando confiesan à los enfermos que estan de pe-
 ligro, que no da lugar para larga confession. Ita
 ille. Sed in istis casibus melius erit quod penitens
 renovet dolorem.

RESOL. CVIII.

An ad Sacramentum Penitentia sufficiat attritio de
 peccatis ob malum temporale, &c. ubi plura de
 attritione?

Et an attritio ad Sacramentum Penitentia sufficiens
 non debeat esse existimata contritio?

Et notatur, quod non est necessarium, ut attritio ad
 Sacramentum Penitentia requisita antecedit con-
 fessionem, sed sufficit, quod antecedit absolu-
 tionem.

Et an ad effectum Sacramenti Penitentia sit necessa-
 ria attritio omnium venialium?

Idem est quoad dolorem de mortalibus antea legitime
 confessis.

Et an sit habenda attritio, vel contritio de peccatis
 oblivioni traditis? Ex part. 4. tract. 4. & Misc.
 Ref. 193.

Sup. hac pri-
 ma doctrina
 cursum in
 Ref. 1. not.
 seq. & in co.

OB infamiam, v. g. vel ob nocumentum
 salutis, vel ob penam, sive pecuniariam,
 sive corporalem, qua peccator damnatus est, vel
 damnandus à iudice humano, vel ob similia. Et ne-

gativè respondet Vasquez in 3. *part. tom.* 4. *quest.* dem §. ad
 92. *art.* 1. *dub.* 3. Suarez *disp.* 20. *sect.* 2. & alij, qui
 bus adde Sylvium in 3. *part. suppl. Div. Thom.*
quest. 1. *art.* 3. in *sine*, alioquin sequeretur quòd so-
 lis naturæ viribus posset peccator sufficienter se
 disponere ad Sacramentum & Sacramenti effec-
 tum.

2. Mihi verò contraria sententia modo, quo in-
 fra, explicanda, etiam probabilis videtur, quam docet
 Agidius de Coninch, & Petrus de Ochagavia,
 quos citat, & sequitur Gaspar Hurtadus de *Sacram.*
disp. 6. de *penitentia*, *diffic.* 5. ubi sic ait: Aliqui do-
 cent, & merito, attritionem, & dolorem, peccato-
 rum ob malum temporale cum respectu ad Deum,
 à quo immisitum, aut immittendum est in penam,
 id est, dolorem de peccato, quia Deus ob illud im-
 misit, aut immittet dictum malum (ut verè fieri po-
 test, quia quodcumque malum, quod non sit culpa,
 à Deo immittitur) sufficere ad effectum sacramenti
 Penitentia; non verò ob malum temporale, ut
 aliunde eveniens, vel eventurum absque respectu
 ad Deum. Ratio prioris partis est, quia dolor ob
 malum temporale modo dicto respiciens Deum
 (qua ratione quodammodo est æternum, & ad alteram
 vitam pertinens) ex se non solum est honestus,
 sed etiam habet motivum, quod tantum est ad dolendum
 de peccato, & non ad dolendum de bono
 opere, & excludit effectum peccandi, quia Deus
 etiam eo malo punit peccatum, & non opus bonum.
 Et confirmatur hæc ratio, quia dolor iste, ut
 sic, oritur ex displicentia, aut ex metu penarum
 divinarum, quem Tridentinum supponit sufficere ad
 effectum hujus Sacramenti. Ratio verò superioris
 partis est, quia dolor ob malum temporale, ut non
 respiciens Deum ut puniturum, sed ut aliunde pro-
 veniens, quamvis possit esse honestus, habet tamen
 motivum, quod potest esse ad dolendum de bono
 opere; quia etiam opus bonum potest esse occasio
 talis mali, & ob id & se non excludit effectum
 peccandi, quod Tridentinum requirit in dolore,
 ut sufficienter disponat ad gratiam hujus Sacra-
 menti. Ita Hurtado.

3. Notandum est tamen hic obiter. Primò con-
 tra Sotum in 4. *dist.* 18. *quest.* 3. *art.* 2. Bellet, de
potestat. Ecclesie, *quest.* 2. & Cordubam in *questio-*
nario Theologico, *quest.* 2. quòd attritio ad sacra-
 mentum Penitentia sufficiens, non debet esse existima-
 ta contritio. Ita Paludanus in 4. *dist.* 19. 9. 1. *art.* 2.
 Vasquez ubi *suprà*, *dub.* 2. Coninch de *Sacram.*
quest. 6. 2. *art.* 1. *dub.* 2. & alij communiter.

4. Notandum secundò contra Petrum de Ocha-
 gavia de *Sacram.* *trab.* 1. de *penitentia*, *quest.* 18. &
 contra Coninch à me * alibi citatum, non esse
 necessarium, quòd attritio ad Sacramentum Peni-
 tentia requisita, presupponatur, & antecedit
 confessionem; sed sufficere, quòd antecedit abso-
 lutionem, etiam si tempore aliquo post confes-
 sionem eliciatur. Ita Hurtado loco citato *diffic.* 10. &
 ego latius alibi.

5. Nota tertio ad effectum sacramenti Peniten-
 tia non esse necessariam attritionem omnium veni-
 alium, etiam si eorum fiat tantum confessio; quia
 in hoc casu sufficit dolor aliquorum, imò unius
 tantum, quia unum peccatum veniale potest remitti
 sine alio. Et idem dicendum est quoad dolorem
 de mortalibus antea legitime confessis. Ita Hurtado
 loco citato, *diffic.* 7. & ego alibi.

6. Sed si quæras hic incidenter, an habenda sit
 attritio, vel contritio de peccatis oblivioni traditis? Re-
 spondeo affirmativè. Primò si penitens se generatim
 peccasse meminerit, sed quæ, vel qualia peccata sit
 oblitus. Aliud erit si nec in genere se peccasse memi-
 nerit

Sup. hoc in
 Ref. præce-
 dita, §. No-
 tandum est
 & *suprà* in
 Ref. 95. §.
 ult. per ta-
 cum & fa-
 ctum in te-
 1. in Ref. 95.
 ex doctrina
 §. 2. ante
 medium, &
 signatur
 ibi §. ult.

Sup. hoc fu-
 pra in Ref.
 95. §. Nota
 ante me-
 diam & v. d.
 El funda-
 mento.

* Alibi *suprà*
 in Ref. 95.
 §. 2. & in alio
 §. eorum no-
 tationum.

Sup. hoc fu-
 pra cursum
 in fine Ref.
 105. & et
 Ref. 101. ob
 ge doctrina
 nam §. 1. &
 si eam vult
 per eorum
 non piget

nerit nisi forte à multo tempore confessus non sit, & memoria diffidens ob fragilitatem se peccasse metuat; hoc enim in casu ipsium in genere contenti debet, non sub conditione, sed sub presumptione probabili; quæ interdum generat tantum dolorem, quantum certitudo peccati. Secundo, si post habitam contritionem de peccatis recogitatis occurrat aliud peccatum, quod prius in memoriam non venit, tunc de eo contritio, vel attritio habenda erit; quia formalis pœnitentia de omnibus peccatis per se habenda est; contritio autem, quæ hic præcessisse supponitur, non fuit, nisi virtualis respectu peccati oblivioni traditi; ergo manet obligatio ab forma-lem ejus pœnitentiam, cujus in illa virtuali votum continebatur. Et hæc omnia docet Guilielmus Mercerus de Sacram. in supplem. 3. part. D. Thome quest. 2. art. 3.

RESOL. CIX.

An aliquis accedat ad confessionem sufficienter attritus absque alio formali proposito non peccandi de cetero recipiat gratiam, & confessio sit valida? Et docetur, ut quis habeat propositum vitandi peccatum futurum non requiri, ut positive judicet se constanter evitaturum peccata etiam mortalia, sed quod in presenti verè proponat, quantum in se est, illa vitare. Ex part. 5. tract. 1. 4. & Misc. 2. Ref. 66.

§. 1. DE hoc novissime interrogatus respondi affirmativam sententiam docere Jacobum Granado in 3. part. de Sacram. contr. 7. tr. 10. disp. 3. sect. 1. num. 6. ubi sic ait: Verum Pœnitentiæ sacramentum constare non potest sine dolore peccatorum, & quoniam qui dolet se aliquis fecisse, consequenter statuit in futurum præcavere, pertinet etiam ad essentiam pœnitentiæ istud propositum, quod licet formaliter, ac proinde distinctum à dolore requiratur ad contritionem, ad attritionem existimo sufficere virtuale, quale intrinsicè clauditur in dolore, quia Tridentinum non requirit formale, dum de illa tractat, nec est sufficiens motivum ad id asserendum. Quare qui ex animo dolet de peccatis propter penas inferni, sufficienter dispositus accedit ad sacramentum Pœnitentiæ absque alio proposito formali non peccandi de cetero, quamvis consilium optimum sit non accedere sine illo. Ita Granado; sed an probabiliter, alij judicent. Vide Tannerum tom. 4. disputat. 6. dub. 4. num. 83. & 84.

2. Advertendum est tamen pro praxi, ad hoc ut quis habeat propositum vitandi peccata in futurum, non requiri, ut positive judicet se constanter evitaturum peccata etiam mortalia, sed quod in presenti verè proponat, quantum in se est, illa vitare, qui actus, ut patet, haberi potest cum judicio probabili, quod quis reincidet in peccata. Unde peccator, qui propter consuetudinem vix sperat se non lapsurum rursus in eadem peccata, potest legitime disponi ob absolutionem obtinendam, quod est notandum à Confessariis. Et ita docet Joan. Præpositus in 3. part. D. Thom. quest. 86. art. 1. dub. 6. numer. 45.

RESOL. CX.

An ad effectum Sacramenti sufficiat implicitum propositum de cetero non peccandi, quod in ipsa detestatione peccati virtualiter continetur? Ex part. 3. tract. 4. Resol. 119.

§. 1. Negativam sententiam docet Sotus in 4. dist. 15. q. 1. art. 2. & dist. 17. quest. 2. art. 1. & lib. 2. de natura, & gratia, cap. 14. Cano relect. de pœnit. part. 1. Bellarminus lib. 2. de pœnit. cap. 6. & 7. & alij, quia Concilium Tridentinum sess. 6. cap. 6. hoc propositum requirit distinctum ab amore Dei.

2. Sed contrariam sententiam probabilem esse puto, quam tuerent Vega lib. 3. in Concil. Trident. cap. 21. Petrus Soto de pœnit. lect. 17. Major, & Almaynus in 4. sent. dist. 14. quest. 1. cum aliis; & ratio est, quia uno simplici actu detestationis peccatorum ex motivo supernaturali, homo sufficienter disponitur ad justificationem, & tamen fieri potest, ut de vita in posterum instituenda, aut peccatis evitandis nihil cogitet. Ergo. Advertit tamen Villalobos in sum. tom. 2. tract. 9. difficult. 19. n. 8. quod [quando el penitente se acuerda de los pecados futuros, tiene obligacion de tener proposito actual de evitarlos, que de otra manera le tendra virtual, mas quando por la tristeza y dolor de los pecados ne se acuerda de los futuros, esto basta, como le basto à David.

3. Ex quibus Layman in Theol. moral. lib. 5. tr. 6. cap. 4. num. 6. conciliat DD. citatos, quorum aliqui ad justificationem peccatoris formale propositum vitandi peccata requirunt, alij verò implicitum in ipsa peccatorum detestatione inclusum sufficere aiunt. Hinc Franciscus Sylvius in addit. ad 3. part. q. 1. queritur 1. sic asserit: Si quis occupatus, vel in examina sua conscientia, vel in detestanda vita præterita, vel in imploranda Dei misericordia, & petenda venia, vel in excitando se ad amorem Dei, & dolorem de ipsius offensa, non cogitet actu, dicens intra seipsum: Volo abstinere à peccatis, sed bona fide eat ad confessionem, ibique se accusans veniam petat, verè est contritus, talique ejus confessio est bona, quia in dicto examine peccatorum, & petitione veniæ à Deo, includitur sufficiens propositum non peccandi de cetero. Ita Sylvius, & ego. Unde Confessarius ex suprascriptis sedabit multos scrupulos aliquorum dubitantium, si habuerint cum detestatione peccatorum formale propositum, illa de cetero vitandi.

RESOL. CXI.

An propositum non peccandi de cetero expressum, & formale sit necessarium consistenti in articulo mortis? Ex part. 6. tract. 7. & Misc. 2. Resol. 34.

§. 1. Cui non occurret is casus? Et ad illum negativè respondet Pater Suarez 3. part. tom. 4. disp. 4. sect. 3. n. 4. ubi sic ait. Deinde observo, hoc videri intelligendum regulariter, quando reliquum est aliquod tempus presentis vitæ: nam si homo in ipso mortis articulo pœnitentiam agat, non est, quod de proposito vitæ futura sollicitus sit: nec enim obligandus est ad habendum illud propositum sub conditione, si vixero: tum quia hi actus conditionales circa futura, per se absolute loquendo non sunt necessarii ad salutem: tum etiam quia fieri potest, ut vita futura jam sit desperata moraliter & ideo nulla ratio postulat, ut talis actus sit tunc simpliciter necessarius. Et hoc etiam confirmat usus: nam si hominem damnatum ad mortem exhortemur ad pœnitentiam, non multum curamus de futuris actibus in presenti vita; sed de dolore præteritorum; quia licet aliquantulum vitæ superfit, moraliter tamen quasi nihil reputatur: nam quod parum distat, distate videtur, & perseverando

Sup. hoc in Ref. præterita, & in Ref. seq. §. Sed circa, & pro confessione veniam in hoc casu lege supra doctrinam Ref. 101.

NTON
MORA
om. 10 II
E III